

TA'LIM MUASSASALARI IMIJINI SHAKLLANISHIDA RAHBARNING O'RNI

Karimov Ulug'bek Usmonovich

International School of Finance Technology and
Science katta o'qituvchisi, Toshkent sh O'zbekiston

Annotatsiya: Maqolaning maqsadi zamonaviy sharoitda ta'lim tashkiloti rahbarining ijobiy imidjini maqsadli shakllantirish zarurligini asoslashdir. Ushbu maqolada adabiyotlar tahlil asosida "imij" tushunchasining mohiyati o'rganilib, asosiy yondashuvlarini ochib berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, imij, malaka, ta'lim muassasasi, yetakchilik fazilatlar, ta'sir, rahbar.

Bugungi kunda ta'lim sohasini tubdan takomillashtirish davr talabiga aylangan. Ushbu talabdan kelib chiqqan holda, ta'lim sohasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi qonunlar qabul qilinmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni 2020 yil 23 sentyabr kuni qabul qilingan bo'lib, uning maqsadi ta'lim sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

Mazkur Qonunga asosan ta'lim sohasidagi asosiy printsiplar, ta'lim tizimi, turlari va shakllari aniq belgilab qo'yildi, unda belgilangan masofaviy ta'lim haqidagi qoidalar o'quv rejalari va o'quv dasturlariga muvofiq ta'lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko'nikmalarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan hamda Internet jahon axborot tarmog'idan foydalangan holda masofadan turib olishga qaratilgan.

Shuningdek, Qonunga ko'ra, davlat oliy ta'lim, o'rta maxsus, professional ta'lim muassasalari va ularning filiallari, shuningdek davlat ishtirokidagi oliy, o'rta maxsus, professional ta'lim tashkilotlari va ularning filiallari Prezident yoki Hukumat qarorlari bilan tashkil etiladigan bo'ldi. Nodavlat ta'lim muassasalarini tashkil etish ularning ta'sisчилari

tomonidan amalga oshirilishi belgilandi. Nodavlat ta'lim tashkilotlariga litsenziya Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tomonidan beriladigan bo'ldi.

Qonunda dual ta'limga oid qoidalar belgilanib, u ta'lim oluvchilar tomonidan zarur bilim, malaka va ko'nikmalarni olishga qaratilgan bo'lib, ularning nazariy qismi ta'lim tashkiloti negizida, amaliy qismi esa ta'lim oluvchining ish joyida amalga oshiriladi. Bundan tashqari, qonunga inklyuziv ta'lim to'g'risidagi qoidalar kiritilib, unga binoan, inklyuziv ta'lim alohida ta'lim ehtiyojlari va individual imkoniyatlarning xilma-xilligini hisobga olgan holda barcha ta'lim oluvchilar uchun ta'lim tashkilotlarida ta'lim olishga bo'lgan teng imkoniyatlarni ta'minlashga qaratilgan. Jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar (shaxslar) uchun ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etadi.

Mazkur qonun jahon standartlari talablaridan kelib chiqqan holda ta'lim sohasidagi munosabatlarni tartibga solishning qamrovi kengligi va o'ziga xos xususiyatga ega ekanligi bilan 1997 yil 29 avgust kuni qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi qonundan tubdan farq qiladi.

Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning ma'lum qismini, albatta, oliy ta'lim tizimidagi islohotlar tashkil etadi.

Hususan, O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo'nalishlarini belgilash, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, oliy ta'limni modernizatsiya qilish, ilg'or ta'lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son Farmoni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish Kontsepsiyasi mazkur sohadagi yangi islohotlar uchun debocha vazifasini bajarib bermoqda.

Ta'lim sohasidagi islohotlar ham bugungi kunda o'zining dolzarbligi hamda amaliy ahamiyati bilan boshqa sohalardagi islohotlardan aslo qolishmaydi. Chunki ushbu sohadagi islohotlarni yanada keng ko'lamda davom ettirish davr talabidir.[16]

Rahbarning ijobiy imidjini shakllantirish muammosi zamonaviy sharoitda ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy muammolaridan biri bo'lib, juda muhim va dolzarbdir. Rahbar imidjini shakllantirish - bu mavjud resurslar asosida ma'lum bir rejalashtirilgan imidj yaratiladigan jarayon. Imidj yaratishdan maqsad raqobatbardoshlikni oshirish, investitsiyalarni jalb qilish, hamkorlik aloqalarini o'rnatish va kengaytirishdan iborat.

Shunday qilib, ta'lim tizimining jadal rivojlanishiga qaramasdan, o'rganilayotgan muammoning dolzarbligini va ta'lim muassasalari rahbarlarining ijobiy imidjini shakllantirish zarurligini anglab etuvchi ko'plab qarama-qarshiliklar yuzaga keladi.

Ushbu maqsadga erishish uchun maqolada quyidagi vazifalar qo'yiladi va hal qilinadi:

- 1) rahbar qiyofasi tushunchasining mohiyatini aniqlash muammosi bo'yicha psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish;
- 2) uning ta'rifiga yondashuvlarni, shu jumladan tarkibiy qismlarni, imidj mezonlarini, shuningdek zamonaviy sharoitda ta'lim tashkiloti rahbarining ijobiy imidjini samarali shakllantirish omillarini ko'rib chiqing.

Menejment, marketing, reklama va boshqalar sohasidagi ko'plab mutaxassislar o'z ishlarida bu muammoni rivojlantirishga katta hissa qo'shdilar. Shepel, L.A. Lobareva, G.I. Marchenko, I.A. Noskov, R.F. Romashkina, A. Pelix, T. Qizilova, A. Pronchenko, P. Gurevich, L. Benediktova, G.G. Pocheptsov va boshqalar.

N.V. liderning ijobiy imidjini shakllantirish muammosini o'rgangan. Krotova, E.V. Klepper, A. Eropkin va boshqalar.

N.V. kabi tadqiqotchilar zamonaviy imidjologiyani rivojlanishi bilan qiziqdilar. Galiullina, N.I. Levshina, A.Yu. Panasyuk, G.G. Pocheptsov, V.M. Shepel.

Rahbar imidjini shakllantirishning mohiyati, uning tabiati, tuzilishi va omillari quyidagi yo'nalishlar bo'yicha nashrlarda yoritilgan: menejment va marketing (masalan, A.

Anderson, P. Druker, M. Meskon, M. Albert, F. Xedouri, A.A.Altshuller) , sotsiologiya va siyosatshunoslik (A.E.Binetski, A.D.Karnyshev), psixologiya (E.B.Perelygina, V.A.Petrovskiy), pedagogika (D.A.Beluxin).

Professional rahbar qiyofasini shakllantirishning psixologik jihatlari ularning ilmiy ishlarida E.V. Grishunina, P.S. Gurevich, R.F. Romashkina, V.M. Shepel va boshqalar.

Hozirgi vaqtda imidjning shakllanish jarayoni jamiyatda ma'lum mavqega ega bo'lishga intilayotgan, yangi ta'sir doiralarini rivojlantirishga intilayotgan barcha tashkilotlar, muassasalar, siyosiy va jamoat arboblari va hokazolar uchun dolzarbdir [9, 10].

Tasvir g'oyasi ma'lum bir qadriyat sifatida jamiyat ongiga mustahkam o'rnanib oldi, uning mavjudligi va sifati hayotdagi muvaffaqiyatni, shuningdek, jamoaviy yoki individual faoliyat bo'lsin, har qanday faoliyatning muvaffaqiyatini belgilaydi.

Belgilangan maqola bag'ishlangan umumiy muammoning ilgari hal etilmagan qismlarini aniqlash. Belgilangan yo'nalishda ko'plab ishlar mavjudligiga qaramay, rahbarning imidji tushunchasining mohiyatini ko'rib chiqish, mezonlarni belgilash, etakchining ijobiy qiyofasini shakllantirishning yondashuvlari va tarkibiy qismlarini hisobga olish kerak. Zero, har qanday korxona faoliyatida, ayniqsa, ta'lim xizmatlari sohasida hal qiluvchi rol o'ynaydigan rahbarning shaxsiyati va uning asosiy kuchli tomonlaridir. Ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini mustahkamlash, ta'lim muassasasi salohiyatini asrab-avaylash va mustahkamlash maqsadida iqtidorli yoshlar va malakali kadrlarni jalb etishga ko'maklashuvchi yetakchi hisoblanadi. Tashkilotni samarali boshqarish to'liq rahbarning ijobiy imidjiga bog'liq, chunki rahbar uning birinchi shaxsidir. [17]

Tasvirga ko'ra V. M. Shepel tashqi ko'rinishni anglatadi, ya'ni. Bu inson hayotining namoyon bo'lish shakli bo'lib, buning natijasida jozibali shaxsiy, ishbilarmonlik va kasbiy xususiyatlar "ommaviy namoyish" [14, 15].

A. V. Petrovskiy M. G. Yaroshevskiy Ommaviy ongda mavjud bo'lgan aniq ob'ektning stereotipik tasviri sifatida tasvirni aniqlang va bu tushuncha muayyan shaxsga

tegishli, ammo ma'lum bir mahsulotga, kasbga, tashkilotga ham tegishli bo'lishi mumkin [11].

I. A. Fedorov - bu umumiy sivilizatsiyaviy va aqliy stereotiplarga ega bo'lgan sub'ektlarning ma'naviy hayoti va xulq-atvorini ijtimoiy dasturlash tizimi, umumiy tsivilizatsiya va aqliy stereotiplar va guruh xatti-harakatlarining timsollari, muvaffaqiyatga motivatsiya kuchi bilan vositachilik qiladi. kerakli taassurot [13].

G. M. Andreeva - idrok etilayotgan ob'ektning o'ziga xos "tasviri" bo'lib, unda idrok etish nuqtai nazari maqsadli ravishda o'zgartiriladi va ob'ekt yoki hodisaning faqat ma'lum tomonlari ta'kidlanadi [2].

I. Xoffman taassurotlarni boshqarish san'atini ifodalaydi [12].

I. D. Ladanov yuqori ijtimoiy mavqega ega bo'lgan obro'li shaxs qiyofasi qanday qilib tasvirning shaxsning obro'si va mavqei bilan yaqin aloqasini kuzatishini ko'rib chiqadi [8].

A. Yu. Panasyuk ma'lum bir guruh odamlar tomonidan kimgadir shakllangan va ishbilarmon shaxs obro'sining asosini tashkil etuvchi fikr sifatida [7].

A.S. Pelikh T.G. Qizilova A.G. Pronchenkoning atrofdagilar tomonidan insonga bahosi, o'zini o'zi ko'rsatishi, shaxsning boshqalar uchun o'z imidjini qurishi, biznes va norasmiy sharoitda odamlar bilan muloqot qilish qobiliyati [10].

L. A. Zolotovskaya ommaviy yoki shaxsiy ongda ommaviy axborot vositalari tomonidan shakllanadigan sun'iy tasvir sifatida [5].

V.P.Delia, ob'ektlarning real xususiyatlarini ham, mavjud bo'lmaganlarini ham hisobga olgan holda, ommaviy ongda ob'ektga nisbatan ma'lum munosabatni shakllantirish maqsadida reklama orqali yaratiladi [4].

D. V. Juravlev ma'lum bir ijtimoiy ob'ektni uning stereotipik idrok etish asosida qurilgan yaxlit ko'rinishi sifatida belgilaydi, ma'lum bir ob'ektning hissiy rangdagi sxematik tasviri, uning ijtimoiy muhiti ongida taqdim etiladi, ko'pincha unga nisbatan qo'llaniladi. muayyan shaxs, lekin bir guruh shaxslarga, tashkilotlarga, tovarlarga, kasblarga nisbatan ham ishlatilishi mumkin [5].

N.V. Galiullina, N.I.Levshina uning xarakter xususiyatlari, faoliyat sifati va o'qituvchilar jamoasi va o'quv jarayonining boshqa sub'ektlari bilan o'zaro munosabatlari xususiyatlari bilan bog'liq. [17]

Shunday qilib, tasvir ko'p qirrali hodisadir. Bir tomondan, u kimningdir yoki biror narsaning emotsional yuklangan tasviri, ma'lum bir guruh odamlar tomonidan biron bir ob'ektga nisbatan shakllangan g'oya yoki fikr, ikkinchi tomondan, shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini takomillashtirish vositasi sifatida qaralishi mumkin. Bizning fikrimizcha, rahbar imidjining asosi uning shaxs sifatidagi muhim xususiyatlari - axloqiy va axloqiy fazilatlar, professionallik va ishbilarmonlik fazilatlar, tashqi ma'lumotlar (shaxsiy jozibadorlik, xulq-atvor madaniyati) - bularning barchasi va yana ko'p narsalar butun tashkilot faoliyatini baholashga imkon beradi.

“Imj” tushunchasining yuqoridagi ta'riflarini umumlashtirgan holda shuni aytishimiz mumkinki, zamonaviy fanda (menejment, marketing, psixologiya, sotsiologiya va boshqalar) uni tushunishning ikkita asosiy yondashuvi rivojlangan:

- 1) birinchi yondashuv mualliflarni (G.M.Andreeva, I.D.Ladanov, V.M.Shepel, M.G. Yaroshevskiy) birlashtiradi, ular obrazni ongda shakllangan, hissiy jihatdan rang-barang va o'ziga xos xususiyatga ega yoki stereotipga yaqin bo'lgan shaxsning obrazi deb hisoblaydi;
- 2) ikkinchi yondashuv O.S. kabi mualliflarning nuqtai nazariga asoslanadi. Vixanskiy, A.B. Zverintsev, Yu.A. Panasyuk tasvirni ob'ektga nisbatan ma'lum bir guruh odamlar tomonidan shakllantirilgan g'oya yoki fikr sifatida belgilaydi.

Shu munosabat bilan biz ta'lim tashkiloti rahbari imidjining mezonlarini uni shakllantirish mezonlari sifatida belgilab oldik. Kabi:

- 1) shaxsiy xususiyatlar: tashqi ko'rinish, xarakter xususiyatlari, temperament, ovoz va nutq, muloqot qobiliyatlari, ma'naviyat va axloq, psixo-emotsional holat va boshqalar. O'zlashtirilgan hayotiy fazilatlar, masalan, qiyin hayotiy vaziyatlarda qat'iyatlilik, natijalarga erishishda qat'iyatlilik, o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyati va boshqalar;

- 2) ijtimoiy xususiyatlar: aniq maqsadli auditoriyaga yo'naltirilganlik va uning talablariga muvofiqligi, oilaviy ahvoli, hamkasblari, bo'ysunuvchilari, yuqori hokimiyatlar, ota-onalar va boshqalar orasidagi mavqei va mavqei;
- 3) rahbarning shaxsiy vazifasi: o'z faoliyatining ma'nosini anglash, uning ustuvor maqsad va vazifalariga erishish, o'z fikrlarini jamoaga etkazish qobiliyati va boshqalar;
- 4) rahbarning qadriyat yo'nalishlari: ijtimoiy va ma'naviy qadriyatlar, manfaatlar, sub'ektiv ijtimoiy pozitsiya, vatanparvarlik va boshqalar.

Ta'kidlash joizki, ta'lim tashkiloti rahbarining ijobiy imidjini shakllantirishga ob'ektiv va sub'ektiv omillar ham ta'sir qiladi [1].

Ob'ektiv omillar sifatida jamiyatni, jumladan, ijtimoiy kutish va baholash omilini kiritamiz; respublikadagi siyosiy tendentsiyalar (davlat, jahon); ta'lim sohasidagi tarixiy tajriba; xalq an'analari, urf-odatlar; yaqin atrof-muhit, xususan, oila; pedagogik kadrlar, ta'lim muhiti.

Subyektiv omillarga quyidagilar kiradi: shaxsiy va kasbiy rivojlanish omili, kasbiy harakatchanlik va malaka, ijtimoiy barqarorlik. Shu o'rinda shuni ta'kidlash joizki, boshqaruv uslubi ham rahbarning ijobiy imidjini, ham ta'lim tashkilotining umumiy qiyofasini shakllantirishga katta ta'sir ko'rsatadi.

Psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish asosida biz tasvir boshqaruv faoliyatining eng muhim tarkibiy qismi ekanligini va unga egalik qilish ta'lim muassasasi rahbarining shaxsiy va kasbiy pedagogik fazilatlari bilan bevosita bog'liq bo'lgan muhim kasbiy xususiyat ekanligini aniqladik. Ta'lim muassasasining ijobiy imidji - ta'lim tashkiloti rahbarining shaxsiy va kasbiy fazilatlarini baholashga asoslangan ongli taassurot, bu davlat mezonlari va normalariga, hozirgi bosqichda hukmronlik qiladigan ta'lim tizimi va jamiyat talablariga javob beradi. uning rivojlanishi. [17]

Bunday murakkab zamonaviy sharoitda ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini anglab etuvchi, hamkorlikni kengaytiruvchi, sheriklik aloqalarini yo'lga qo'yuvchi ham rahbardir. Shu sababli, rahbarning tashqi ko'rinishi nafaqat ta'lim muassasasining ijobiy

imidjini shakllantirishga etakchi ta'sir ko'rsatadi, balki professor-o'qituvchilar tarkibidagi hissiy-psixologik iqlimga, pedagogik xodimlar, jamiyat va jamiyat o'rtasidagi ma'lumot almashish jarayoniga ham ta'sir qiladi. tez va samarali qaror qabul qilish uchun zarur bo'lgan talabalar.[17]

Biroq, biz pedagogika universitetida tayyorlash bosqichida ta'lim muassasasining zamonaviy rahbarining ijobiy imidjini shakllantirish muammosini hal qilish zarur deb hisoblaymiz, chunki har bir o'qituvchi menejment asoslarini yaxshi bilishi kerak.

References:

1. Amintaeva S.A. Talabalar o'rtasida zamonaviy ta'lim yetakchisi obrazini shakllantirish: dis. ...kand. ped. Fanlar: 13.00.08. - Maxachqal'a, 2003. -178 b.
2. Andreeva G.M. Ijtimoiy psixologiya: darslik: darslik. Universitetlar uchun qo'llanma / G.M.Andreeva. - Moskva: Yurayt nashriyoti, 2019. 362 b
3. Galiullina N.V., Levshina N.I. Ta'lim muassasasining zamonaviy rahbari qiyofasini shakllantirish / N.V. Galiullina, N.I. Levshina. - Xalqaro eksperimental ta'lim jurnali. 2014 yil 7-2-son 29-31-betlar
4. Delia V.P. Pedagogik innovatsiyalar: darslik. Universitet talabalari uchun qo'llanma / V.P. Delia Moskva: ISEPIM, 2017. 328 p
5. Juravlev D.V. Tasvir individual, guruh va ommaviy ongni boshqaradigan tipik xususiyatlarning o'ziga xos birligi sifatida ta'limda PR [Matn] / D.V. Juravlev. - Moskva. : 2014. No 2. 8-bet
6. Zolotovskaya L.A. O'qituvchining professional qiyofasining xususiyatlari: ta'limda PRning ijtimoiy-psixologik jihati / L.A. Zolotavskaya. - Moskva. : 2020. № 3. 24-bet
7. Ladanov I.D. Amaliy boshqaruv. Menejment va o'z-o'zini tarbiyalash psixoteknikasi / I.D. Ladanov M.: "Korporativ strategiyalar" nashriyoti, 2018. 496 b

8. Morozova A.P. "Tasvir" atamasining qadimgi davrlardan zamonaviy jamiyatgacha bo'lgan evolyutsiya bosqichlari / A.P. Morozova. Moskva: yosh olim. 2020 yil. 20-son (310) 383-387-betlar
9. Panasyuk A.Yu. Men sizning imidjingizman va professional imidjingizni shakllantirishga yordam berishga tayyorman. 2-nashr, rev. / A.Yu. Panasyuk. M.: Delo, 2004. 240 b
10. Pelix A.S., Qizilova T.G., Pronchenko A.G. Ishbilarmon shaxsning surati / A.S. Pelix, T.G. Qizilova, A.G. Pronchenko. M.: INFRA-M, 2017. 112 b
11. Psixologiya: Lug'at / Umumiy. ed. A.V. Petrovskiy, M.G. Yaroshevskiy. 2-nashr, rev. va qo'shimcha / M.: Politizdat, 1990. 494 b
12. Skurtova L.I., Fedorova E.V. "Tasvir" tushunchasini talqin qilishning asosiy yondashuvlari. Tasvir tipologiyasi [Matn] / L.I. Skurtova, E.V. Fedorova // PROFESSIONAL SCIENCE XALQARO JURNALI. 2020 yil. 7-son. 29-37-betlar
13. Fedorov I.A. Tasvir inson xatti-harakatlarini dasturlash sifatida / I.A. Fedorov. Ryazan: Yangi vaqt, 1997. 235 b
14. Shepel V.M. Imageology yoki odamlarni qanday mamnun qilish / V.M. Shepel. M.: Xalq ta'limi, 2002. 635 b
15. Shepel V.M. Imageology: shaxsiy joziba sirlari / V.M. Shepel. Rostov-n/D: Feniks, 2005. 472 p
16. <https://fargona.adliya.uz/uz/news/detail.php?ID=40169>.
17. <https://cyberleninka.ru/article/n/rol-rukovoditelya-obrazovatelnoy-organizatsii-v-formirovanii-polozhitelnogo-imidzha-obrazovatel'nogo-uchrezhdeniya-v-sovremennyh>